

Louis-Auguste Bisson, *Portret dagerotypowy Fryderyka Chopina* (1847), fotografia, 1937

Marie-Paule Rambeau

Kalendarium życia Fryderyka Chopina

1 8 0 6

2 czerwca

Mikołaj Chopin (ur. 1771 w Marainville we Francji) żeni się w Brochowie z Justyną Krzyżanowską (ur. 1782 w Izbicy Kujawskiej w Polsce). Mikołaj Chopin (w Polsce od 1787) pracuje dla hrabiny Skarbek jako guwerner w Żelazowej Woli (50 km od Warszawy). Z Justyną Krzyżanowską będzie miał czwórkę dzieci: Ludwikę (1807), Fryderyka (1810), Izabelę (1811) i Emilię (1812).

1 8 0 7

Na mocy traktatów tylżyckich, Napoleon Bonaparte tworzy Księstwo Warszawskie.

1 8 1 0

1 marca

Fryderyk Franciszek Chopin przychodzi na świat w Żelazowej Woli. Chrzest ma miejsce 23 kwietnia.

wrzesień

Mikołaj Chopin otrzymuje posadę nauczyciela w Liceum Warszawskim.

W 1814 r. zdobywa tytuł profesora języka i literatury francuskiej. Rodzina mieszka w Pałacu Saskim.

1 8 1 5

W wyniku postanowień kongresu wiedeńskiego powstaje Królestwo Polskie, pozostające pod kontrolą Rosji, jednak obdarzone względną niezależnością. Wielki książę Konstanty, brat cara i dowódca armii Królestwa Polskiego, mieszka w Warszawie.

1 8 1 6

Liceum Warszawskie znajduje się w Pałacu Kazimierzowskim (na Krakowskim Przedmieściu). Rodzina Chopinów mieszka tam do roku 1827. Chopinowie otwierają także w Pałacu pensjonat dla synów ziemiańskich spoza Warszawy. Dzieci Mikołaja i Justyny Chopinów dorastają w sprzyjającym środowisku intelektualnym i kulturalnym; Liceum Warszawskie mieści się w tym samym budynku co siedziba Uniwersytetu Warszawskiego.

Fryderyk rozpoczyna lekcje gry na fortepianie pod kierunkiem Wojciecha Żywnego (1756-1842), który przez siedem lat będzie go kształcił na dziełach Bacha i Mozarta.

1 8 1 7

SKOMPONOWAŁ:

Polonez B-dur, Polonez g-moll, Marsz wojсковy (zaginiony).

1 8 1 8

24 lutego

Pierwszy koncert w Pałacu Radziwiłłów, Fryderyk gra *Koncert fortepianowy g-moll* Adalberta Gyrowetza. Szybko staje się ulubieńcem arystokratycznych salonów stolicy oraz bywalcem Belwederu, ówczesnej siedziby wielkiego księcia Konstantego.

1 8 2 0

Fryderyk zostaje przedstawiony włoskiej śpiewaczce Angelice Catalani, będącej przejazdem w Warszawie. Ofiarowuje mu ona złoty zegarek. Wydarzenie staje się początkiem zamięłowania Chopina zarówno do *bel canto*, jak i do śpiewaczek.

1 8 2 1

SKOMPONOWAŁ:

Polonez As-dur, dedykowany Żywnemu.

1 8 2 2

Chopin rozpoczyna prywatną naukę teorii muzyki u Józefa Elsnera (1769-1854), dyrektora Opery i Konserwatorium w Warszawie.

Wilhelm Würfel (1790-1832) udziela mu lekcji gry na organach.

1 8 2 3

24 lutego

Chopin wykonuje koncert Riesa.

3 marca

Chopin wykonuje *V koncert fortepianowy* Fielda. Odtąd staje się ważną postacią muzycznego życia Warszawy

wrzesień

Zostaje przyjęty do Liceum Warszawskiego. Jest członkiem chóru, pobiera także lekcje śpiewu.

1 8 2 4

Wakacje w Szafarni, na Kujawach. Pierwsze kontakty Fryderyka z polskim folklorem i muzyką żydowską. Na łamach „Kuriera szafarskiego” ujawnia się talent Chopina jako karykaturzysty.

SKOMPONOWAŁ:

Polonez gis-moll; Wariacje E-dur inspirowane folklorem niemieckim.

1 8 2 5

W otoczeniu rodziny Fryderyk przejawiał talenty aktora komediowego i mima.

27 maja

Koncert w Konserwatorium. Chopin wykonuje utwór Moschelesa, później improwizuje. W związku z ogromnym sukcesem koncertu zostaje on powtórnie wykonany 10 czerwca.

sierpień

Drugie wakacje w Szafarni. Fryderyk odwiedza Toruń (znajdujący się pod władzą pruską).

październik

Chopin zostaje mianowany organistą w Kościele Wizytek, gdzie grywa każdej niedzieli.

listopad

Śmierć Aleksandra I. Następcą tronu zostaje jego brat, Mikołaj. Na skutek stłumienia powstania Dekabrystów niepokoje polityczne obejmują tereny Królestwa Polskiego.

WYCHODZI DRUKIEM:

Rondo c-moll op. 1.

1 8 2 6

luty

Pogrzeb S. Staszica, wybitnego polskiego uczonego, przybiera charakter antyrosyjskiej manifestacji. W wydarzeniach bierze udział Chopin.

Intensywne życie towarzyskie. Problemy ze zdrowiem. Chopin nie podchodzi do egzaminu maturalnego.

lipiec

Zabiegi termalne w Dusznikach (Reinert), przy granicy czeskiej. Chopinowi towarzyszy jego siostra Emilia, chora na gruźlicę. W sierpniu Fryderyk daje dwa koncerty charytatywne.

Nie otrzymawszy dyplomu opuszcza liceum i zostaje studentem Szkoły Głównej Muzyki na okres trzech lat.

SKOMPONOWAŁ:

Marsz żałobny op. 72; *Wariacje D-dur* na temat pieśni Moore'a na 4 ręce; *Polonez b-moll; Rondo à la Mazurek* op. 5; *Mazurek* op. 68 nr 2.

WYCHODZI DRUKIEM:

Mazurki B-dur i G-dur.

1 8 2 7

styczeń

Bierze udział w koncercie Marii Szymanowskiej w Teatrze Narodowym.

10 kwietnia

Śmierć Emilii Chopin (w wieku 14 lat). Rodzina przeprowadza się do Pałacu Krasińskich.

lipiec-sierpień

Podróże do Płocka, Gdańska i Malborka. Pobyt w Antoninie u księcia Antoniego Radziwiłła, namiestnika Wielkiego Księstwa Poznańskiego.

SKOMPONOWAŁ:

Polonez op. 71 nr 1; *Sonata* op. 4; *Wariacje B-dur* na temat *la ci darem la mano* z opery *Don Juan* Mozarta op. 2; *Kontredans G-dur*.

1 8 2 8

Koncerty K. Lipińskiego, rywala N. Paganiniego, oraz K. Hummła, którego twórczość będzie miała wpływ na Chopina.

lipiec

Wakacje w Sannikach na Mazowszu.

9-28 września

Pobył w Berlinie. Chopin stał się bywalcem Opery. W drodze powrotnej do Polski zatrzymuje się w Poznaniu.

grudzień

Koncert u producenta fortepianów, Buchholtza. Wraz ze swym przyjacielem, Julianem Fontaną wykonuje *Rondo C-dur*.

SKOMPONOWAŁ:

Polonez op. 71 nr 2; *Rondo* op. 73; *Rondo à la krakowiak* op. 14.

1829

kwiecień

Chopin zakochuje się w młodej śpiewaczce, Konstancji Gładkowskiej (1810-1889).

24 maja

Koronacja cara Mikołaja I na króla Polski. Chopin przebywa w kręgu studentów i pisarzy skupionych wokół Maurycyego Mochnackiego (1804-1834), który wzbudzał podejrzenia policji swoimi narodowymi i patriotycznymi przekonaniami.

Przyjaźń z poetą Stefanem Witwickim (1801-1847), Chopin komponuje muzykę do wielu jego wierszy.

maj-lipiec

Koncerty N. Paganiniego w Warszawie. Jego wirtuozeria jest dla Chopina objawieniem. Powstają jego pierwsze *Etiudy*.

20 lipca

Kończy studia z notą profesora: „Szczególna zdatność, geniusz

muzyczny”. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych odmawia przyznania mu stypendium na studia zagranicą.

lipiec-początek września

Pierwsza dłuższa podróż z grupą przyjaciół. Zwiedza Kraków i Małopolskę. Pobył w Wiedniu, gdzie daje dwa koncerty, 11 i 18 sierpnia. Odnosi sukces i nawiązuje kontakty z środowiskiem muzyków wiedeńskich.

21-24 sierpnia

Pobył w Pradze. Następnie w Dreźnie, gdzie znajduje się duża grupa Polaków.

SKOMPONOWAŁ:

Fantazja na tematy polskie op. 13; *Trio* op. 8; pieśni *Czary*, *Życzenie* i *Gdzie lubi* op. 74; *Souvenir de Paganini A-dur*; *Wariacje* na flet i fortepian; *Walce* op. 70 nr 3 i op. 69 nr 2; *Polonez C-dur* na fortepian i wiolonczelę op. 3; *Polonez* op. 71 nr 3; *Koncert f-moll* op. 21.

1830

17 marca

Pierwszy własny koncert Chopina, w warszawskim Teatrze Narodowym (*Koncert f-moll* i *Fantazja na tematy polskie*).

22 marca

Drugi koncert w warszawskim Teatrze Narodowym (*Koncert f-moll* oraz improwizacja na temat oper polskich).

8 lipca

Koncert w Teatrze Narodowym, dla Barbary Majerowej. Chopin zagrał swoje *Wariacje* op. 2.

10-20 lipca

Pobył w Poturzynie, niedaleko Lublina, u przyjaciela, Tytusa Woyciechowskiego.

Wybuch rewolucji lipcowej we Francji spowodował zamieszanie w Polsce i opóźnił wyjazd Chopina za granicę.

11 października

Pożegnalny koncert w Teatrze Narodowym, z udziałem Konstancji Gładkowskiej (*Koncert e-moll* i *Wielka fantazja na tematy polskie*).

2 listopada

Chopin opuszcza Warszawę. Jak się okaże – na zawsze.

8 listopada

Koncert we Wrocławiu (*Koncert e-moll* i improwizacja).

Tygodniowy pobyt w Dreźnie i Pradze; 23 listopada przyjazd do Wiednia.

29 listopada

Wybuch powstania listopadowego w Warszawie, następnie walki obejmują Królestwo Polskie, Litwę, Żmudź i Wołyń. Chopin decyduje się kontynuować podróż. Decyzja ta okaże się brzemienna w skutki, stając się przyczyną głębokiego poczucia winy.

SKOMPONOWAŁ:

Walc As-dur, *Walc E-dur* i *Walc e-moll*; *Ecossaises* op. 72; *Mazurki* op. 67 nr 1, op. 68 nr 1 i op. 68 nr 3; pieśni *Hulanka*, *Poseł*, *Wojak* i *Precz z moich oczu* op. 74; *Koncert e-moll* op. 11; *Polonez* Ges-dur.

1831

Chopin przebywa w Wiedniu od 23 listopada 1830 do 20 lipca 1831. Pobył jest nieudany, przepełniony troską o los rodaków, pozostawionych w ogarniętym wojną kraju. Chopin gra w Wiedniu tylko jeden koncert, 11 czerwca (*Koncert e-moll*).

lipiec

Pobył w Monachium, podczas którego Chopin gra koncert 28 sierpnia (*Koncert e-moll*).

wrzesień

Stuttgart. Chopin dowiaduje się o upadku powstania i o represjach ze strony rosyjskich władz. Dramatyczne wydarzenia powodują pogrążenie się kompozytora w depresji, której świadectwem są jego osobiste zapiski.

5 października

Przez Strasburg i Nancy, przybywa do Paryża. Mieszka przy bulwarze Poissonnière pod numerem 27. Paryż, muzyczna stolica Europy, natychmiast przypada mu do gustu. Spotka tam wielu rodaków będących na wygnaniu, których określi się później mianem Wielkiej Emigracji.

Fryderyk prędko znajduje sobie miejsce w muzycznym świecie Paryża; nawiązuje znajomość z Camille Pleyel. Jej współnik, Kalkbrenner, pragnie uczynić Chopina swoim uczniem.

SKOMPONOWAŁ:

pieśni *Smutna rzeka*, *Narzeczony*, *Piosnka litewska* op. 74; *Lento con gran espressione cis-moll*.

1 8 3 2

25 lutego

Pierwszy koncert Chopina w Salle Pleyel, 9 rue Cadet (*Koncert e-moll, Wariacje* op. 2). Oryginalność jego gry wzbudza powszechny zachwyt i zdumienie. Chopin odnosi sukces i postanawia zostać we Francji. Przeprowadza się do domu przy 4 cité Bergère.

Zawiera liczne przyjaźnie z młodymi muzykami: Lisztem, Hillerem, Mendelssohmem i Berliozem. Dzieli z nimi nowatorskie podejście do koncepcji muzycznych. Nawiązuje znajomość z wiolonczelistą Augustem Franchomme. Początek długiej kariery pedagogicznej. Udział w życiu paryskiej arystokracji.

20 maja

Koncert w Konserwatorium, rue Bergère (*Koncert e-moll*).

Spotyka się z Polakami przebywającymi w Paryżu, wśród których są Mickiewicz i Słowacki.

1 8 3 3

Bierze udział w szeregu koncertów wraz z Lisztem, Berliozem, Hillerem, Herzem.

Księżę Adam Czartoryski z rodziną osiedla się w Paryżu. Chopin staje się przyjacielem rodziny Czartoryskich. Zostaje członkiem Polskiego Towarzystwa Literackiego, które ma za zadanie ochronę polskiego dziedzictwa kulturowego przed groźbą rusyfikacji. Z dużym poświęceniem pomaga swoim rodakom.

Przeprowadza się do modnej dzielnicy, do domu przy 5 de la chaussée d'Antin.

Letnie wakacje w Touraine u rodziny Forest, w towarzystwie Franchomme'a.

WYCHODZĄ DRUKIEM:

Mazurki op. 6 i op. 7, *Trio* op. 8, *Nokturny* op. 9, *Etiudy* op. 10, *Koncert* op. 11.

SKOMPONOWAŁ:

Gran Duo concertant na fortepian i wiolonczelę, *Mazurki* op. 17.

1 8 3 4

Podczas wieczorów muzycznych u Liny Freppa, Chopin spotyka się z Bellinim, którego muzykę ceni niezwykle wysoko.

maj

Podróż do Akwizgranu razem z Hillerem. Spotyka Mendelssohna.

Chopin odmawia złożenia podania do ambasady rosyjskiej w Paryżu o wydanie paszportu i wybiera status emigranta politycznego. Oznacza to zakaz powrotu do Polski. Zamieszkuje ze swoim przyjacielem, Janem Matuszyńskim (1809-1842), absolwentem medycyny.

14 grudnia

Udział w koncercie Berliozia w Konserwatorium.

WYCHODZĄ DRUKIEM:

Variations brillantes op. 12, *Fantazje* op. 13, *Rondo* op. 14, *Nokturny* op. 15, *Rondo* op. 16, *Grande Valse Brillante* op. 18, *Bolero* op. 19, *Andante*

WYCHODZĄ DRUKIEM:

Scherzo op. 20, *Mazurki* op. 24.

SKOMPONOWAŁ:

Mazurek op. 67 nr 3; *Walc* op. 69 nr 1.

1 8 3 6

Chopin poznaje markiza de Custine (1790-1857), który stanie się jednym z jego największych wielbicieli. Kompozytor daje kilka prywatnych koncertów, jednakże stopniowo rezygnuje z kariery wirtuoza, poświęcając się kompozycji i nauczaniu.

maj

Początek pianistycznego pojedynku pomiędzy Lisztem i Thalbergiem, którym żyje cały Paryż.

czerwiec

Pobył w Enghien i odwiedził u poety J. U. Niemcewicza (1757-1841) w Montmorency.

lipiec-sierpień

Wspólne wakacje z Wodzińskimi w Marienbadzie, a potem w Dreźnie. Sekretne zaręczyny z Marią.

wrzesień

Spotyka się z R. Schumannem i z Clarą Wieck w Lipsku. Zmienia adres zamieszkania na 38, chaussée d'Antin.

październik

Liszt i Maria d'Agoult przedstawiają mu George Sand. Obraca się ona w kręgu polskich emigrantów, spośród których Adam Mickiewicz i Wojciech Grzymała (1793-1870) są bliskimi przyjaciółmi Chopina.

Spianato et grande Polonaise brillante na fortepian i orkiestrę op. 22.

SKOMPONOWAŁ:

Fantazja-Improptu op. 66; *Cantabile* B-dur; *Mazurek* As-dur; *Preludium* As-dur; *Nokturn* c-moll.

1 8 3 5

15 marca

Udział w koncercie Camille Stamaty, uczennicy Kalkbrennera.

5 kwietnia

Koncert w Teatrze Włoskim.

26 kwietnia

Koncert w sali Konserwatorium (*Andante Spianato* i *Wielki Polonez* Es-dur op. 22).

sierpień

Fryderyk spotyka się w Karlsbadzie z rodzicami, którzy przyjechali na kurację uzdrowiskową. Spędza z nimi miesiąc. Rozstają się 14 września, więcej się już nie zobaczą.

Podczas pobytu w Dreźnie Chopin odnawia znajomość z rodziną Wodzińskich. Trzej bracia Wodzińscy byli jego przyjaciółmi z dzieciństwa. Chopin zakochuje się w ich starszej siostrze, Marii (1819-1896).

koniec września

Lipsk. Spotyka się z Mendelssohmem i poznaje Schumanna.

październik

Podczas pobytu w Heidelbergu stan zdrowia Chopina pogarsza się. Powrót do Paryża, gdzie właśnie zmarł Bellini.

grudzień

Chopin organizuje u siebie wieczorki, na które jest też zapraszana George Sand.

WYCHODZĄ DRUKIEM:

Koncert op. 21; Ballada op. 23; Polonezy op. 26; Nokturny op. 27.

SKOMPONOWAŁ:

pieśni *Pierścień, Leci liście z drzewa.*

1837

W Paryżu panuje epidemia grypy. Chopin jest poważnie chory.

maj

Wyjeżdża do Montmorency i daje koncert u markiza de Custine z udziałem Berlioz.

10-28 lipca

Wyjeżdża incognito do Londynu w towarzystwie Camille Pleyel. Poznaje producenta fortepianów Broadwood. [Paszport: 1,70 m, blond włosy, oczy szaroniebieskie, jasna cera].

czerwiec

Rodzina Wodzińskich wycofuje się z projektu małżeństwa Chopina z Marią. Chopin jest tym głęboko zraniony. Wydarzenie to ma także wpływ na stan jego zdrowia.

WYCHODZĄ DRUKIEM:

Etiudy op. 25; Impromptu op. 29; Mazurki op. 30; Scherzo op. 31; Nokturny op. 32.

SKOMPONOWAŁ:

Hexameron (ostatnia wariacja); pieśń Moja Pieszczotka op. 74.

1838

16 lutego

Występ Chopina przed rodziną królewską Ludwika Filipa w Pałacu Tuileries.

3 marca

Koncert z C.V. Alkanem przed papieżem.

12 marca

Publiczny koncert w Rouen.

maj

Chopin i George Sand widują się coraz częściej.

czerwiec

Dyskretny początek związku. Delacroix szkicuje ich wspólny portret.

27 października

Chopin opuszcza Paryż. 31 października dołącza do George Sand i jej dzieci, Maurice i Solange, które przebywają w Perpignan. 1 listopada odpływają z Port-Vendres na Majorcę.

2-7 listopada

Barcelona. 8 listopada przybywają do Palmy. 15 listopada wprowadzają się do Establiments. Ulewne deszcze.

22 listopada

Chopin choruje. Surowe prawo dotyczące epidemii gruźlicy zmusza ich do szukania schronienia w klasztorze kartuzów w Valldemosie, gdzie mieszkają od 3 grudnia.

WYCHODZĄ DRUKIEM:

Mazurki op. 33; Walce op. 34.

SKOMPONOWAŁ:

pieśń *Wiosna op. 74; Largo Es-dur.*

1839

styczeń

Chopin kończy swoje *Preludia* na fortepianie Pleyela, który otrzymał z Paryża. Pogorszenie warunków życia.

11 lutego

Opuszczają Valldemosę z powodu złego stanu zdrowia Chopina.

15-22 lutego

Przebywają w Barcelonie, gdzie u Chopina pojawia się poważne krwioplucie.

24 lutego – 22 maja

Powolna rekonwalescencja w Marsylii, przerwana krótkim majowym pobytem w Genui.

1 czerwiec

Przybycie do Nohant, posiadłości należącej do rodziny George Sand. Wizyta Grzymały.

10 października

Powrót do Paryża. Kochankowie zajmują oddzielne apartamenty. Chopin przy 5 rue Tronchet, a George Sand przy 16 rue Pigalle, prowadzą niemniej jednak wspólne życie rodzinne.

29 października

Koncert Chopina i Moschelesa na zamku w Saint-Cloud, przed rodziną królewską.

WYCHODZĄ DRUKIEM:

Preludia op. 28.

1840

kwiecień

Śpiewaczka Pauline Garcia poślubia Louis Viardota. Stają się oni, wraz z malarzem Eugène Delacroix, bliskimi przyjaciółmi George Sand i Chopina.

Kolejne problemy zdrowotne. Lato w Paryżu. W salonie George Sand, Chopin poznaje H. Balzaka.

WYCHODZĄ DRUKIEM:

Sonata op. 35; Impromptu op. 36; Nokturny op. 37; Ballada op. 38; Scherzo op. 39; Polonezy op. 40; Mazurki op. 41; Walc op. 42; 3 Etiudy do «La Méthode des méthodes».

SKOMPONOWAŁ:

Sostenuto Es-dur; Mazurek a-moll; (Album des pianistes); Mazurek a-moll (La France musicale).

1841

20 stycznia

Chopin i George Sand uczęszczają na wykłady Mickiewicza w Collège de France. Zacieśniają się ich stosunki z poetą.

26 kwietnia

Publiczny koncert w Salle Pleyel, 20 rue Rochechouart, z udziałem skrzypka Ernsta i śpiewaczki Laure Damoreau-Cinti.

16 czerwca – 2 listopada

Lato w Nohant. Wizyta państwa Viardot w sierpniu.

listopad

Chopin przeprowadza się do domu przy 16 rue Pigalle.

1 grudnia

Prywatny koncert w Pałacu Tuileries w obecności księża Orleanu.

WYCHODZĄ DRUKIEM:

Tarentelle op. 43; *Polonez* op. 44; *Preludium* op. 45; *Allegro de koncert* op. 46; *Ballada* op. 47; *Nokturny* op. 48; *Fantazja* op. 49.

SKOMPONOWAŁ:

pieśni *Dumka*, *Śliczny chłopiec* op. 74; *Walc* op. 70 nr 2; *Fuga a-moll*.

1842

21 lutego

Publiczny koncert w Salle Pleyel z udziałem Franchomme'a i Pauline Viardot. W Warszawie umiera W. Żywny.

21 marca

Wieczorek muzyczny u Czartoryskich.

20 kwietnia

Jan Matuszyński umiera na gruźlicę. Chopin towarzyszy mu w ostatnich chwilach. Śmierć przyjaciela głęboko dotyka kompozytora.

7 maja – 27 września

Lato w Nohant, gdzie przebywają również Delacroix, Witwicki i państwo Viardot.

październik

Chopin przeprowadza się na square d'Orléans. Mieszka pod numerem 9, a George Sand pod numerem 5.

WYCHODZĄ DRUKIEM:

Mazurki op. 50.

1843

11 stycznia

Chopin gra ze swoim trzynastoletnim uczniem, Carlem Filtschem, u Rothschildów.

29 stycznia

Wraz ze swoją uczennicą, Elizą Peruzzi, Chopin wykonuje *Koncert f-moll*.

22 maja – 28 października

Lato w Nohant. Pobyt Delacroix i wycieczki do Creuse.

październik

Chopin wraca do Paryża bez George Sand, z jej synem Maurice. Jest to ich pierwsze rozstanie od pięciu lat.

Czartoryscy kupują Hotel Lambert: Grzymała kieruje pracami, a Delacroix zajmuje się odrestaurowaniem fresków.

WYCHODZĄ DRUKIEM:

Impromptu op. 51; *Ballada* op. 52; *Polonez* op. 53; *Scherzo* op. 54.

1844

styczeń

Znaczne pogorszenie stanu zdrowia Chopina, zmusza go do zmiany dotychczasowego trybu życia.

2 lutego

Chopin gra u siebie dla Bohdana Zaleskiego i Klementyny z Tańskich Hoffmann.

21 kwietnia

Gra prywatny koncert ze swoją uczennicą Elizą Peruzzi.

3 maja

W wieku 75 lat umiera w Warszawie Mikołaj Chopin. Stan zdrowia, pogrążonego w smutku Fryderyka ponownie się pogarsza.

Od 30 maja

Przybycie do Nohant. Chopin choruje do 7 czerwca.

lipiec-sierpień

Siostra Chopina, Ludwika Jędrzejewicz, wraz z mężem przebywa w Paryżu, a następnie w Nohant.

28 listopada

Chopin powraca samotnie do Paryża.

WYCHODZĄ DRUKIEM:

Nokturny op. 55; *Mazurki* op. 56.

1845

Ciężka zima, stan zdrowia Chopina bardzo zły.

26 maja

Prywatny koncert w Hotelu Lambert, z udziałem Antoine de Konski'ego.

12 czerwca – 27 listopada

Lato w Nohant. Przyjeżdża Pauline Viardot.

Chopin zaczyna pisać *Méthode de piano*. George Sand dedykuje Chopinowi *La Mare au diable*.

WYCHODZĄ DRUKIEM:

Berceuse op. 57; *Sonata* op. 58.

SKOMPONOWAŁ:

pieśń *Nie ma czego trzeba*, *Dwojaki koniec* op. 74.

1846

luty

Powstanie w Wolnym Mieście Krakowie, zakończone klęską. Republika Krakowska zostaje wcielona do Austrii.

20 lutego

Chopin i George Sand biorą udział w balu w Hotelu Lambert.

kwiecień

Spędza kilka dni w Tours u Forestów.

27 maja – 11 listopada

Ostatnie lato w Nohant, w towarzystwie Delacroix, Grzymały, Emmanuela Arago. George Sand pisze powieść pt. *Lucrezia Floriani*, która odzwierciedla jej związek z Chopinem. Ich relacje stopniowo się pogarszają.

grudzień

Wieczorki w Hotelu Lambert.

WYCHODZĄ DRUKIEM:

Mazurki op. 59; *Barkarola* op. 60; *Polonez-Fantazja* op. 61; *Nokturny* op. 62.

SKOMPONOWAŁ:

Galop „Marquis”.

1847

luty

Chopin gra po raz pierwszy, w trakcie prywatnego koncertu, swoją *Sonatę* na wiolonczelę, z udziałem Franchomme'a.

początek marca

Chopin patronuje debiutowi swojej uczennicy, Camille O'Meara, u pani de Courbonne.

23 marca

Wieczorek muzyczny u Chopina (Delfina Potocka, Czartoryscy, Delacroix, George Sand).

kwiecień

Pozuje do portretu autorstwa Ary Scheffera, przy rue Chaptal. Śmierć Witwickiego w Rzymie.

2 maja

Poważna choroba płuc zagraża jego życiu. Chopin dochodzi do siebie w Ville d'Avray.

19 maja

Solange Sand wychodzi za rzeźbiarza Clésinger'a, w posiadłości Nohant.

lipiec

Nieporozumienia między George Sand i jej córką. W gwałtownym sporze między nimi, Chopin bierze stronę córki. Wydarzenie to przyspiesza rozstanie pary.

Lato spędza w Paryżu. Popada w depresję. Przystaje komponować.

WYCHODZĄ DRUKIEM:

Mazurki op. 63; Walce op. 64; Sonata na fortepian i wiolonczelę op. 65.

SKOMPONOWAŁ:

pieśń *Melodia* op. 74.

1848

16 lutego

Publiczny koncert w Salle Pleyel, z udziałem Francomme'a, Alarda, Antonia Molina di Mondi.

22-24 lutego

W Paryżu wybucha rewolucja. Abdykacja Ludwika Filipa i ogłoszenie Republiki.

4 marca

Chopin i George Sand spotykają się w Paryżu, po raz ostatni.

20 kwietnia

Za namową jednej ze swoich uczennic, Jane Stirling (1804-1859), Chopin przybywa do Londynu, gdzie daje szereg koncertów.

15 maja

Zostaje przedstawiony królowej Wiktorii w Stafford House. Gra z kompozytorem Julusem Bénédictem.

23 czerwca

Koncert u Adelajdy Sartoris.

7 lipca

Koncert u lorda Falmouth.

Prowadzi wyczerpujący tryb życia. Udziela licznych lekcji.

6 sierpnia

Wyjazd do Szkocji. Edynburg, następnie Calder House. Krwioplucie i problemy z oddychaniem.

28 sierpnia

Koncert w Manchesterze.

27 września

Koncert w Glasgow.

4 października

Koncert w Edynburgu.

31 października

Powrót do Londynu, gdzie stan zdrowia Chopina się pogarsza.

16 listopada

Koncert w Guildhall, na cześć Polaków.

23 listopada

Powrót do Francji. Chopin jest u kresu sił.

10 grudnia

Wybór Ludwika Napoleona Bonaparte na prezydenta Republiki.

SKOMPONOWAŁ:

„Mazurek” op. 67 nr 2.

1849

styczeń

Ciężko chory Chopin nie wychodzi już z domu. Otaczają go przyjaciele, Grzymała, Delacroix, Pleyel, Alkan.

3 kwietnia

W Paryżu umiera J. Słowacki. Wśród znajomych kompozytora pojawia się C. K. Norwid.

maj

Spędza lato w Chaillot. Trudna sytuacja finansowa, spowodowana ograniczeniem liczby lekcji.

lipiec

Fryderykiem opiekuje się doktor Cruveilhier. Chory zdaje sobie sprawę z tego, że jego stan jest bardzo ciężki.

9 sierpnia

Przyjeżdża siostra Chopina, Ludwika z mężem i córką.

29 września

Chopin przeprowadza się na plac Vendôme nr 12.

13 października

Chopin przyjmuje ostatnie namaszczenie z rąk księdza Jełowickiego.

15 października

Jego przyjaciółka, hrabina Delfina Potocka, śpiewa u jego wezgłowia.

17 października o 2 nad ranem

Chopin umiera.

30 października

Uroczystość pogrzebowa w kościele św. Magdaleny i pochówek na cmentarzu Père Lachaise.

SKOMPONOWAŁ:

Mazurek op. 68 nr 4 (niedokończony).

1850

styczeń

Siostra Chopina wywozi potajemnie jego serce do Polski. Zostanie ono złożone w warszawskim kościele św. Krzyża, w roku 1878.

tłumaczyła Joanna Lemańska